

ES KLAUSIMŲ INTEGRAVIMAS Į ŠVIETIMO IR UGDYMO PROGRAMAS

UŽSIENIO PRAKTIKŲ
ANALIZĖ

IVADAS

Euroskepticizmui Europoje išaugus per pastaruosius keletą metų, to padariniai pradėjo daryti įtaką ES politinėms aktualijoms. Populistiškos, antieuropinės šūkiu besiremiančios politinės partijos formuoja valstybinę politiką Lenkijoje, Vengrijoje, Slovakijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Šios tendencijos veda link pagrindinių demokratijos principų – spaudos laisvės, laisvų rinkimų, teismų nepriklausomybės – nepaisymo ir ilgalaikėje perspektyvoje gali turėti rimtų pasekmių bendrai demokratijos būklei, šalių saugumui ir kelti grėsmę tolimesnei Europos Sąjungos integracijai bei jos išlikimui. ES vadovai identifikavo komunikaciją ir švietimą apie ES kaip vieną iš prioritetų, siekiant Sąjungos tvarumo ir tolimesnės integracijos, ypatingą dėmesį skiriant vaikų ir jaunimo švietimui ir ugdymui. Mokykloje įgytos žinios suformuoja pagrindus pilietinei pozicijai formuotis, todėl yra ypač svarbu suteikti individui informaciją šiuo kertiniu pažiūrų formavimosi laikotarpiu.

Šioje analizėje siekiama išanalizuoti gerąsias užsienio praktikas ir išsiaiškinti, kaip kitose šalyse narėse apie ES komunikuojama mokyklinio amžiaus vaikams, atrasti geriausias praktikas, kurios galėtų būti pritaikytos Lietuvoje.

APŽVELGIAMOS VALSTYBĖS NARĖS:

SUOMIJA

BELGIJA

AIRIJA

MALTA

APŽVELGIAMOS VALSTYBĖS NARĖS:

PRANCŪZIJA

ŠVEDIJA

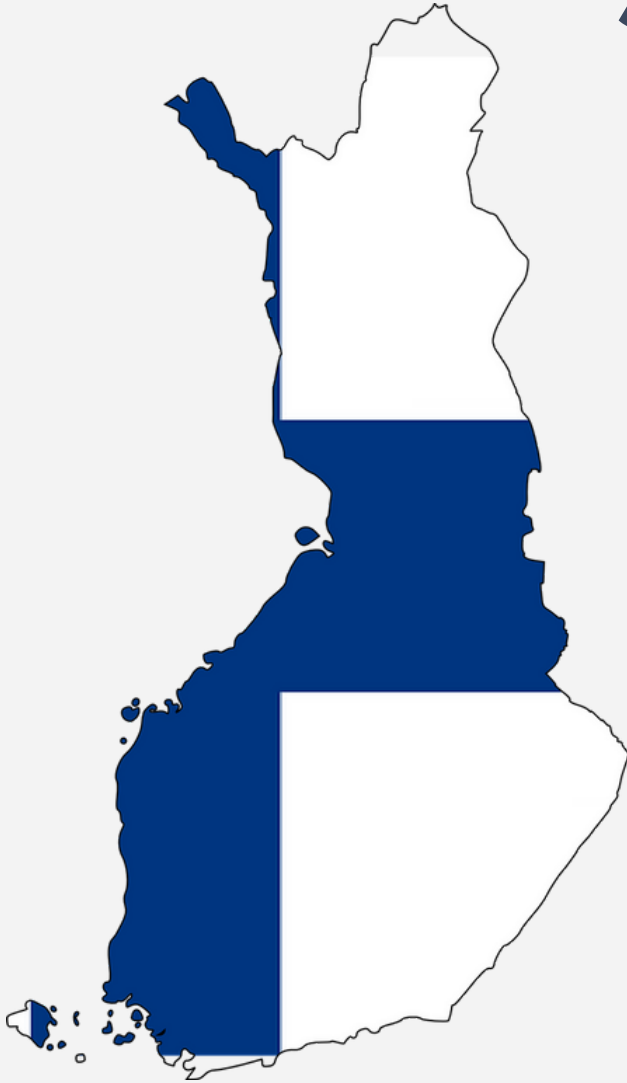

RUMUNIJA

KITOS

SUOMIJA

- ES komunikaciją Suomijoje koordinuoja Ministro Pirmininko tarnybos Komunikacijos departamento ES komunikacijos skyrius, kuris rūpinasi politiniu informavimu – apie ES Tarybos ir Vadovų tarybos susitikimus ir pan. Suomijos URM Komunikacijos departamento Europos ir kaimyninių valstybių komunikacijos skyrius rūpinasi visuomenės informavimu, atsakinėja į gyventojų paklausimus ir administruoja informacinį interneto portalą apie ES.
- Už mokyklinių programų sudarymą Suomijoje yra atsakinga Nacionalinė švietimo agentūra, tačiau už švietimo įgyvendinimą yra atsakingos savivaldybės. Jos turi laisvę rinktis tinkamiausius programų adaptavimo būdus ir lokalizuoti turinį. Mokyklos ir mokytojai turi laisvę spręsti apie pedagogiką, darbo metodus, vadovėlius ir įrankius naudojamus pamokų metu. Valstybiniu lygmeniu yra nustatoma, ką mokinys turi žinoti, o mokyklos ir mokytojai visišką autonomiją sprendžiant kaip tai įgyvendinti it pritaikyti vietinių moksleivių reikmėms.

SUOMIJA

- Nuo 1990 metų ES klausimai yra integruoti į privalomus istorijos ir socialinių mokslų dalykus, dėstomus vidurinėje mokykloje. Ką mokiniai turi žinoti apie ES yra paminėta socialinių studijų apraše. Socialinių studijų dalyko tikslas yra padėti mokiniui tapti aktyviu ir atsakingu visuomenės veikėju. Programa parengta 7-9 klasių mokiniams. Ji numato, kad mokinys turi gauti žinių apie visuomenės sandarą ir veikimą, piliečių galimybes daryti įtaką savo valstybėje. Šio dalyko rezultatas turėtų būti tolerantiškais, demokratiškais piliečiais užaugę moksleiviai, kurie turi socialinio aktyvizmo ir demokratinio įsitraukimo srityse.
- Ką mokiniai turi žinoti apie ES:
  - Individo galimybes veikti Europos Sąjungoje
  - Politinius ir administracinius veikėjus vietiniu, nacionaliniu ir ES lygmeniu
  - Užsienio ir globalios prekybos svarbą

Vyresniųjų klasių moksleiviai mokyklose turi specialų kursą, skirtą ES. Šiose pamokose nuolat lankosi URM diplomatai, tačiau kažkokios konkrečios koordinavimo sistemos nėra sukurta. Anot jų, tokiose pamokose pasakojama apie ES, kas tai yra būti valstybės tarnautoju ir diplomatu, kokie yra ES pranašumai ir nauda.

SUOMIJA

- **Mokytojų švietimas:**

- Mokytojams sukurtas specialus kursas, kurį siekdami pajvairinti kreipiasi į Suomijos URM diplomatus. Suomijos moksleiviai taip pat lankosi šalies URM.
- Mokytojams du kartus metuose yra rengiami specialūs seminarai. Suomijos URM bendradarbiauja su Suomijos istorijos ir visuomenės klausimų mokytojų asociacija t.y. oficialūs mokymai nėra organizuojami, tačiau asociacijai yra teikiama informacija.

- **Projektai ir iniciatyvos:**

- “Jaunimo balsas yra svarbus – ES pamokoje”(The Vote of the Youth Counts – EU in Classroom) projektas, vykdomas European Movement Finland. Jame dalyvavo 70 vidurinių Suomijos mokyklų. Projektu buvo siekiama gerinti moksleivių žinias apie Europos Parlamentą ir jo veiklą. Tai buvo daroma naudojant interaktyvias prezentacijas ir EP veiklos simuliacijas.
- Erasmus mokyklose (Erasmus in Schools) projektas, vykdomas European Movement Finland. Projekto metu per Erasmus programą į Suomiją atvykę studentai lanko mokyklas ir moksleiviams pasakoja apie savo šalį, jos kultūrą ir papročius, bei požiūrį į Eurooą ir jos suvokimą.

BELGIJA

- Už švietimo programų tvirtinimą ir įgyvendinimą Belgijoje yra atsakingi regionai. Valonijos-Briuselio regione švietimo programos yra tvirtinamos federalinės valdžios švietimo ministro. Programos yra sudarinėjamos atsižvelgiant į kompetencijų sąrašą, kuris kiekvienais metais yra sudaromas parlamento. Visos programos yra vertinamos specialios švietimo komisijos, vertinant jų atitikimą kompetencijoms. Pilietiškumas yra įtraukas į socialinių kompetencijų sritį. Pilietiškumo mokymas tiesiogiai nenumato mokymo apie ES, tačiau apima tokius dalykus kaip pilietybė, demokratija, žmogaus teisės, nacionalinis suverenitetas ir pan.

BELGIJA

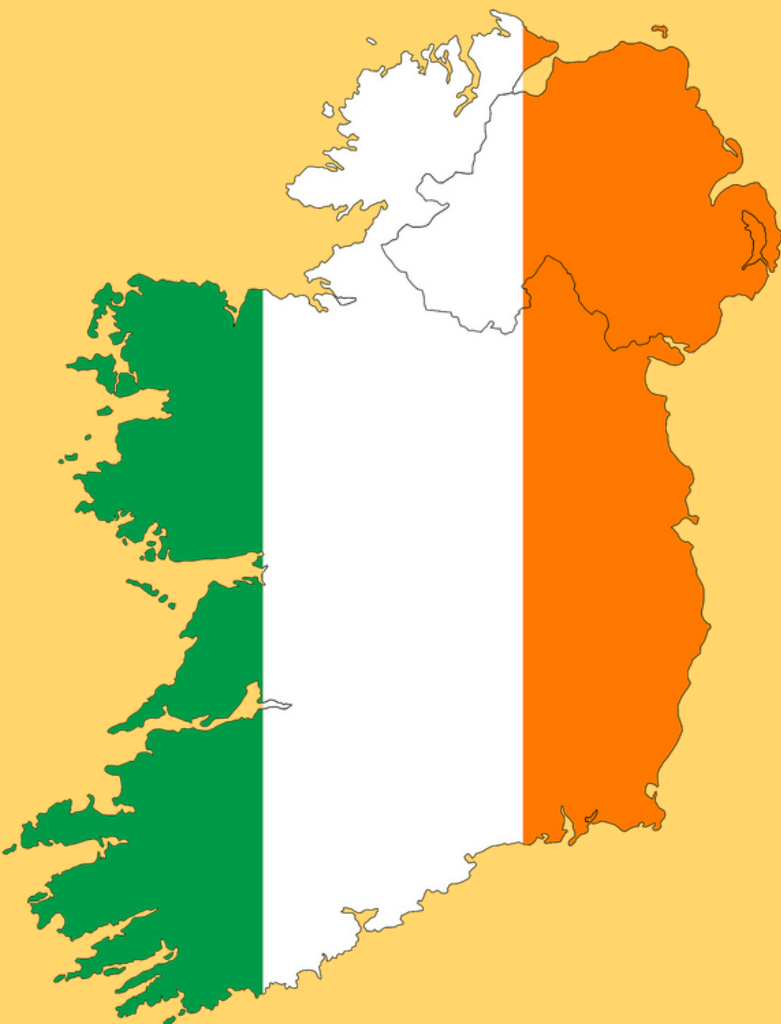
- Flandrijos regione nėra centralizuotos programų sudarymo tvarkos. Regiono valdžia pateikia tam tikras instrukcijas ir rekomendacijas apie mokymo kryptį. Švietimo institucijos turi daug autonomijos sprendžiat apie mokymosi proceso organizavimą. Svarbiausias šios švietimo sistemos aspektas – mokinių įtraukimas. Flandrijos valdžia įvardija mokinio paruošimą būti kritiškai mąstančiu piliečiu, išmanančiu visuomenės sandarą, kaip centrinį švietimo tikslą. 2015 metais peržiūrėjus mokymo programas regione, buvo atsižvelgta į ES rekomendacijas skirti daugiau dėmesio sveikatos, aplinkosaugos ir pilietiškumo temoms. Regione nėra centralizuotos egzaminų ar testų sistemos, mokinių žinios yra atskirai vertinamos kiekvienos švietimo institucijos. Mokymas apie ES nėra įtrauktas į programas kaip atskiras dalykas ir nėra įvardijamas būtiniausių kompetencijų sąraše. ES klausimai yra aptarimai istorijos ir kalbų pamokose, taip pat juos apima politinio, socialinio ir ekonominio visuomenės suvokimo programos.

BELGIJA

- **Veiklos ir iniciatyvos ES pažinimui:**

- Interaktyvus dialogas su Užsienio reikalų ministru. Dialogas vyksta naudojant mobiliąsias programėles, kurių pagalba moksleiviai užduoda klausimus ministrui, o jis tiesiogiai į juos atsako. Dialogas organizuojamas trejus metus iš eilės ir kasmet įtraukia apie 1500 moksleivių iš įvairių Belgijos regionų.
- Testas jaunimui patikrinti žinias apie ES per mobiliąją programėlę. Sukurtas prieš Europos dieną ir naudotas jos metu.
- Kompiuterinis žaidimas vaikams nuo 12 metų, skirtas pažinti Europos Sąjungą.
- „Federal Truck“ autobusiukas, važinėjantis po miestą ir pasakojantis apie Erasmus+ programos galimybes. Autobusiuke moksleiviai galėjo patikrinti žinias apie ES naudojant interaktyvų žaidimą, gauti informacijos apie ES ir dalyvavimo galimybes ir t.t.
- Model „European Union“ simuliacinis žaidimas įtraukia 150 vaikų apie sprendimų priėmimą Europos Sąjungoje.
- Lankstinukas jaunimui, pristatantis Europos Sąjungos teikiamas galimybes ir jų vertę jaunam žmogui, skatinant diskutuoti apie ES vaidmenį ir ateitį. Lankstinukas atrodo kaip SMS susirašinėjimas. Išplatintas rugsėjo 1-ąją įvairiose šalies mokyklose.

AIRIJA

- Už mokyklų programas Airijoje yra atsakinga Švietimo ir įgūdžių ministerija. Apie ES daug komunikuoja ir Europos Komisijos atstovybė. EK aktyviai komunikuoja apie ES piliečiams ir moksleiviams, kurie gali atvykti į informacijos centrą ir gauti norimos informacijos. Informacijos centras taip pat veda pamokas ir pristatymus įvairiomis temomis apie ES.
- Kiekvienais metais yra rengiami specialūs renginiai mokykloms: Eurodebatai, jaunųjų vertėjų konkursas ir pan. Airijoje yra rengiami Europos Dienos renginiai, „Atgal į mokyklą“ programa, bet yra ir keletas išskirtinių projektų: „Magic and myths unite Europe“ ir „Blue Star“ programa.

AIRIJA

- **Magic and myths unite Europe (Erasmus + projektas)**

Projekto tikslas: parodyti moksleiviams, kad nors ir visos valstybės skirtingos, mes visi dalinamės meile istorijoms, mitams ir legendoms.

Projekte dalyvauja 8 mokyklos iš: Airijos, Graikijos, Suomijos, Italijos, Rumunijos, Kipro, Ispanijos, Turkijos.

Projekto veiklos: vaikai iš skirtingų šalių rašo vieni kitiems laiškus, mokytojai lankosi vieni pas kitus ir stebi, kaip skirtingai mokytojai dirba Europoje ir semiasi gerųjų patirčių.

- **Blue Star programa**

Ši programa yra švietimo iniciatyva skirta pradinių mokyklų moksleiviams Airijoje. Šią programą prižiūri ir koordinuoja „European Movement“ Airijoje. Per pastaruosius 6 metus, šioje programoje dalyvavo apie 750 pradinių mokyklų visoje Airijoje, daugiau nei 70000 žmonių ir šimtai mokytojų.

Programos tikslas: puoselėti geresnį supratimą ir žinojimą apie ES ir kaip tai veikia mūsų gyvenimus.

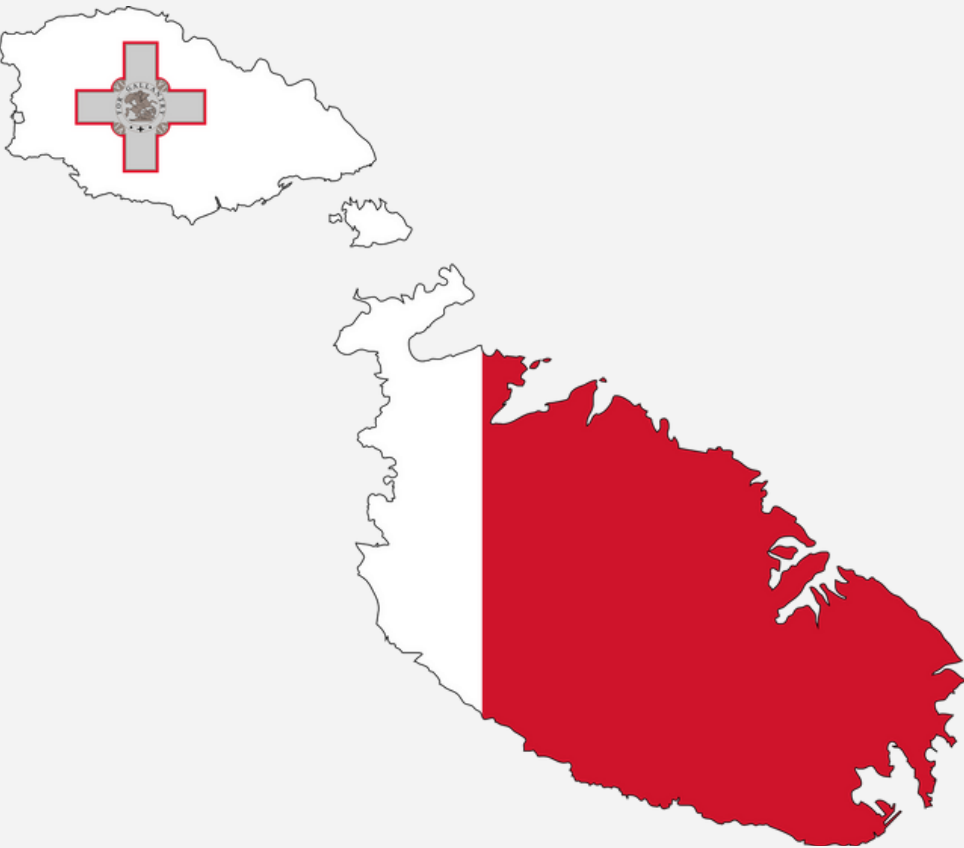
Projekto veiklos: Visi pradinių mokyklų vaikai, padedant mokytojams, skatinami būti kūrybingais ir pagalvoti apie Europą darant įvairius projektus, susietus su: istorija, geografija, kultūra ir kūrybiškumu, ES institucijomis.

Kiekvienais metais, visose mokyklose organizuojamos apdovanojimų ceremonijos, taip pat ir mokytojų, dalyvaujančių programoje išvyka į Briuselį, kurią finansuoja Europos Komisija. Ši programa yra gavusi Europos Parlamento bendruomenės narių apdovanojimą, turi politinę ir žiniasklaidos paramą.

AIRIJA

- Pradinukų programose, per istorijos pamokas su ES susijusios temos nėra išskiriamos, tačiau ES susikūrimo laikotarpis yra minimas ir vienas iš programos tikslų yra išmokyti vaikus pažinti Europinį identitetą. Per geografijos pamokas ES klausimai taip pat neišskiriami programose, tačiau nurodoma, kad vaikai turėtų išsiugdyti europinio ir pasaulinio pilietiškumo jausmą. Jie turėtų susipažinti su regioniniu, valstybiniu, europiniu ir pasauliniu kontekstais, suprasti gamtos ir žmonių skirtingas aplinkas.
- Vidurinėje mokykloje, nuo 12 metų amžiaus, moksleiviai pradeda kiek daugiau ir konkrečiau kalbėti apie Sąjungą. Per istorijos pamokas 12 – 15 metų jaunimas susipažįsta su tokiomis organizacijomis kaip ES, Jungtės Tautos, taip pat su tarptautinio bendradarbiavimo ypatumais, teisėsauga ir žmogaus teisėmis. Per geografijos pamokas, moksleiviai mokosi daugiau apie gamtą, jos reiškinius, tačiau aptariamos ir globalizacijos problemos, kurios susiję ir su ES. Tačiau konkrečiai ES nėra išskiriama, nors kalbama ir apie žmonių migraciją, jie turi suprasti ne tik kaip viskas veikia Airiją, bet ir europiniu mastu.
- Vyresnieji moksleiviai, nuo 15 metų, mokosi ir istoriją ir geografiją, tačiau atsiranda ir atskiras dalykas apie politiką ir visuomenę. Šis dalykas buvo įvestas 2016 metais ir pradėtas keliuose mokyklose. Šio kurso metu apie ES kalbama daugiausiai. Moksleiviai mokosi apie žmogaus teises valstybiniu lygiu, lyginant su kitomis organizacijomis ir ES. Taip pat, jie turi mokėti apibūdinti kaip išrenkama Europos Komisija, Europos Parlamentas. Moksleiviai turi sugebėti apibūdinti kultūrinius, etninius, religinius ir kalbos skirtumus ES valstybėse narėse.

MALTA

- Už švietimo programas Maltoje yra atsakinga Švietimo ir įdarbinimo ministerija. Europos Komisijos atstovybė Maltoje teikia daug mokamosios medžiagos mokytojams ir mokiniams, kaip ir kitose šalyse. Maltoje taip pat vyksta „Atgal į mokyklą“ projektas, jaunimas dalyvauja ir vertėjų konkurse. Mokyklos taip pat dalyvauja projekte „Mokyklos Europos Parlamento ambasadorės“,

MALTA

- Maltoje, pagrindinių mokyklų moksleiviai (11 – 16 metų) apie ES mokosi per socialinių mokslų dalyką. Daugiausiai kalbama bendrai apie demokratiją ir kaip tai veikia ES, taip pat supažindinami su skirtingomis socialinėmis Europos grupėmis, su ES valiuta – euru. Per geografijos pamokas mokoma daugiau apie planetas, gamtą ir jos reiškinius. Per istorijos pamokas apie praeitį ir Maltos senąją istoriją.
- Vyresnių klasių moksleiviai (16 - 18 metų), turi platesnį pasirinkimą papildomų dalykų, tačiau vis tiek lanko istorijos, geografijos ir socialinių mokslų dalykus. Per geografijos pamokas mokomasi apie bendruosius dalykus, geografinę padėtį, gamtos išteklius, mokomasi ir apie Europos valstybes, tačiau apie ES nėra užsimenama. Visose pamokose labai daug dėmesio skiriama Maltai.
- Paskutiniaisiais mokslo metais, istorijos pamokose ES skiriamos 4 pamokos aptarti šiems klausimams: ES susikūrimo istorija, ES tikslai, kaip Malta tapo ES nare, kaip narystė paveikė Malta. Moksleivius siekiama išmokyti suprasti kam reikėjo ES, kaip ji vystėsi, ką ES daro dėl visų valstybių narių, suprasti Maltos ir ES santykius prieš prisijungimą ir narystės metu. Galimi ir pasirenkamieji istorijos dalykai, kuriuose taip pat mokoma apie ES ir valstybes nares.
- Daugiausiai apie ES ir europinį kontekstą mokoma per socialinių mokslų dalyko pamokas. Vienas iš dalyko tikslų yra lavinti mokinių kritinį mąstymą tiek vietos, tiek europiniame kontekste. Kalbama apie žmogaus, piliečio teises ir pareigas, tiek nacionaliniu tiek europiniu lygmeniu. Mokoma ir apie Maltos politiką, bei maltiečių atstovavimą ES, Europos Parlamento narius ir t.t.

PRANCŪZIJA

- Europos Sąjungos tematika Prancūzijoje yra integruota į įvairius dalykus: istorija, geografija, menai, kalbos, politika, ekonomika, pilietinis ugdymas, teisė ir t.t.
- Europa ir su ja susijusi tematika užima svarbią vietą Prancūzijos istorijos ir geografijos pradinių klasių ir licėjaus mokymo programose. Europos istorija, Europos šalis vienijantys veiksniai nuo antikos laikų iki dabar, nesutarimų priežastys, įvairūs istorijos laikotarpiai, kurie skaldė ir vienijo yra integruoti į šių dalykų mokyklinės programas.
- Nuo 2015 europietiškos vertybės ir Europos Sąjungos principai yra centrinės temos pilietinio ugdymo programose. Moksleiviai įvairiais aspektais analizuoja ES ir europietiškumą, siekdami identifikuoti ir suvokti ką reiškia būti Europos piliečiu ir kokios to sudedamosios dalys.
- Mokant apie ES yra taikomas tarpdiscipliniškumo principas, siekiant temą sklandžiai integruoti į kuo įvairesnius dalykus – nuo užsienio kalbų, iki istorijos ir geografijos.

PRANCŪZIJA

- **Mokymas apie Europą privalomosiose ugdymo programose:**

Žinios apie Europą yra pabrėžiamos nacionaliniame kompetencijų sąrašė. Ten yra nurodoma, kad moksleiviai turi išmokti save suvokti kaip Europos bendrijos narį, išmanyti ES institucinio veikimo principus ir svarbiausius Europos projekto tikslus.

- **Istorija ir geografija**

3-ioje pradinės mokyklos klasėje moksleiviai supažindinami su Europos tematika – šalimi kur jie gyvena, jos vieta pasaulyje ir t.t.

5-toje klasėje geografijos pamokų metu šios žinios papildomos žiniomis apie judėjimo ir mobilumo galimybes, ypač pabrėžiant ES svarbą. Geografinės žinios yra papildomos istoriniu kontekstu – yra mokoma apie ES susikūrimą, Prancūzijos raidą nuo Antrojo pasaulinio karo iki ES. Šių pamokų metu moksleiviai sužino apie Prancūzijos ir kitų Europos šalių pozicijas tarptautinėje arenoje šiuo laikotarpiu ir kurios iš šalių pasibaigus karui jungėsi į ES.

- Vidurinėje mokykloje nuo bazinių žinių pereinama prie gilesnio suvokimo siekimo. Istorijos pamokose kalbama apie pasaulio raidą po Antrojo pasaulinio karo ir yra plačiai nagrinėjamas ES projekto gimimas ir plėtra. Į tarptautinį kontekstą yra įdedami ES integracijos etapai. Geografijos pamokų metu yra nagrinėjamas besikeičiantis Europos politinis žemėlapis, siekiant sujungti moksleivių istorijos ir geografijos žinias apie Europą.

PRANCŪZIJA

- **Pilietinis ugdymas**

Pradinėje mokykloje moksleiviai supažindinami su europinėmis vertybėmis, Prancūzijos ir ES simbolika. Moksleiviams yra pristatomi demokratijos veikimo principai ir užduočių pagalba mokiniai turi išanalizuoti įvairius demokratijos laiptelius Prancūzijoje ir Europos Sąjungoje. Yra pabrėžiamos tokios vertybės kaip laisvė, lygybė, sekuliarizmas. Moksleiviai sužino apie ES institucijas, ES susikūrimą ir yra pratinami prie priklausymo Europos bendrijai suvokimo.

Vidurinėje mokykloje ES sąvoka yra platinama, pridedant informaciją apie ES ir Prancūzijos tarptautinius įsipareigojimus, nacionalinę gynybos politiką ir jos santykį su ES.

Vyresniųjų klasių mokiniai per pilietiškumo pamokas yra mokomi naudotis ES pilietyste ir suvokti ką reiškia būti prancūzu ES. Šioje stadijoje yra nagrinėjama kaip kiekvienas pilietis gali dalyvauti savo šalies ir ES kūrime.

- **Istorija ir geografija**

Vyresniųjų klasių mokiniai istorijos pamokų metu mokosi pasaulio istorijos per Europos prizmę. Geografijos pamokose europinis aspektas yra labai svarbus, siekiant moksleiviams paaiškinti naujas Europos politines sienas.

Pilietinis ugdymas

ŠVEDIJA

- Ilgalaikis Švedijos vyriausybės tikslas – didesnis piliečių įsitraukimas rengiant sprendimus, kurie priimami ES lygiu. Šiam tikslui pasiekti vyriausybė inicijuoja naujus mokymus ir veiklas. Didžiausias dėmesys skiriamas mokykloms, kad mokiniams ir mokytojams būtų sudarytos galimybės daugiau sužinoti apie ES veiklą.
- Švedijos spaudoje teigiama, kad ES klausimai į švietimo programas integruojami labai retai. ES politika dažniausiai apibūdinama kaip Švedijos užsienio politikos sritis. Dauguma mokinių mano, kad per mažai žino apie ES. Šis požiūris į ES kaip į užsienio politiką laikomas probleminiu, nes stiprina nuomonę, kad ES yra nedemokratiška, todėl jos politikos Švedijos piliečiai negali paveikti.
- Dėl tokių ataskaitos rezultatų Švedijos Europos Sąjungos reikalų ir prekybos ministrė Ann Linde inicijavo projektą „EU-handshake“, kurio tikslas – sustiprinti dalyvavimą, gilinti žinias ir susidomėjimą ES veikla, gerinti konsultacinius procesus, susijusius su ES, vesti dialogą su šalies institucijomis, kuo anksčiau pradėti svarstyti ir paveikti sprendimus, priimamus ES.

ŠVEDIJA

- "EU-handshake" tikslai:

1. Pagerinti institucijų darbą, susijusį su ES. Darbo rinkos dalyviai, pilietinės visuomenės atstovai ir verslo sektorius pateikė prašymą vyriausybei dėl geresnio ir labiau struktūruoto dialogo ES susijusiais klausimais.
2. Labiau prieinama informacija apie ES. Švedijos Europos politikos studijų institutas yra sukaupęs daug informacijos, atlikęs daug tyrimų ES klausimais.
3. Gilinti žinias tarp politikų ir darbuotojų. Šiam tikslui įgyvendinti bus kuriami specialūs mokymai komunose ir apygardose. Už mokymus atsakingas Švedijos Europos politikos studijų institutas, jam suteiktos priemonės organizuoti mokymus ir seminarus, kad būtų sustiprintas Švedijos institucijų vaidmuo ES veikloje.
4. Koncentruojamasi į švietimą mokyklose. Vyriausybė veda mokymus mokyklose prieš Europos dieną (gegužės 9 d.) ir tęs ES ambasadorių – mokytojų, kurie specializuojasi ES klausimais, mokymus 2018 metais. Vyriausybė kartu su Švedijos Nacionaline švietimo agentūra ruošiasi kalbėtis apie galimus mokytojams skirtus kompetenciją stiprinančius seminarus, kuriuos reiktų įtraukti į nacionalines Švedijos mokyklų vystymo programas. Švedijos moksleivių sąjunga įsipareigojo rengti renginius, susijusius su Europos diena 2018 metų gegužės 9 d. ES ambasadorių užduotis – gilinti moksleivių žinias apie ES, skatinti domėjimąsi ES veikla. Mokymai su ES parama ir Europos Komisijos pagalba rengiami nuo 2009 m. gegužės mėn. 2010-2014 metais mokymus baigė ir ambasadoriais tapo 148 mokytojai. Į mokymus įtraukiama kelionė į Briuselį, kuriame aplankomos ES institucijos. Bendruosius mokymus apie ES veiklą yra baigę 13 000 mokytojų.

ŠVEDIJA

- **Kitos informacijos apie ES sklaidos galimybes ir iniciatyvos:**

1. ES minutė (#euminuten). 2017 m. Švedijos mokyklų mokiniams prieš pat Europos dieną organizuotas konkursas. Konkurso užduotis – nufilmuoti 1 min. trukmės filmuką tema „Ką man reiškia Europos Sąjunga?“ ir patalpinti jį socialiniame tinkle Instagram. Konkurso dalyviai turėjo galimybę savo klasei laimėti 10000 SEK (apie 1042 EUR). Prizas ir diplomą įteiktas Europos dieną Stokholme esančiame „Europahuset“. Prizą įteikė ES reikalų ir prekybos ministrė Ann Linde. Švedijos universitetų ir aukštųjų mokyklų taryba konkurso metu taip pat surinko medžiagą ir užduotis, kuriomis mokytojai galės naudotis informuodami mokinius apie ES ir Europos dieną;
2. Iniciatyva, susijusi su Europos parlamento rinkimais 2019 m. – gimnazijose ir pagrindinės mokyklose (7-9 klasių mokiniams) bus siekiama surengti mokyklinius rinkimus;
3. Švedijos parlamentas Riksdagas administruoja interneto svetainę apie ES (<http://eu.riksdagen.se/>). Tinklapyje galima rasti informacijos apie tai, kas yra ES, kaip ji veikia, kaip ES susijusi su Švedija. Riksdago informacijos apie ES skyrius taip pat teikia patarimus ir gaires apie ES institucijas, sutartis, aktus ir istoriją. Piliečiai gali užduoti klausimus ir dalyvauti diskusijose apie ES.

RUMUNIJA

- Švietimo programos tvirtina Švietimo ministerija atsižvelgdama į pasiūlymus gautus iš Švietimo Mokslų instituto. Jų misija yra suteikti mokslinį pagrindimą naujausioms idėjoms švietime, mokymosi būduose, motyvacijoje ir t.t.
- Pagrindiniai dalykai apie ES išmokomi mokyklose formaliame kontekste, tačiau daug papildomos informacijos moksleiviai gauna neformaliais būdais
- Apie aktualijas kiekvienoje mokykloje priklauso nuo pačios mokyklos. 2014 metais Šveitimo ministerija kartu su Europos Komisijos atstovybe organizavo mokymus daugiau nei 300 mokytojų, kurių pamokų metu yra kalbama apie ES.

RUMUNIJA

- Rumunijos švietimo sistemoje, mokiniai gauna informacijos apie ES dar pradinėse klasėse. Pradinėje mokyklose, su ES susiję klausimai yra įtraukti į pagrindinius dalykus ir apie tai mokosi visi moksleiviai (Pilietinis ugdymas 3 – 4 kl, Geografija 4 kl. arba į atskirus dalykus apie Europos švietimą). Pvz. 4 kl. pilietinio ugdymo pamokose, vaikai mokosi apie kilmės šalis tiek nacionaliniu tiek europiniu lygiu, taip pat apie kultūrų skirtumus Europoje ir Rumunijoje. Mokyklose skatinama naudoti ES atributika, nuotraukas, simbolius, žiūrėti filmus su kitų ES šalių simboliais.
- Pagrindinėje mokykloje apie ES mokoma pilietinės kultūros, istorijos ir geografijos pamokų metu (7 – 8 kl.). Mokiniai mokosi apie patriotizmą bendrai, bei integracijos į ES metu.
- Vyresnėse klasėse ES klausimai yra aptariami istorijos, geografijos ir ekonomikos pamokų metu. Taip pat, yra pasirenkamas laisvas dalykas „ES institucijos“ ir yra prieinamas visoje šalyje. Šio dalyko metu moksleiviai mokosi palyginti visų ES institucijų funkcijas ir atsakomybes, Europos Parlamento funkcijas, analizuoja asmenines tobulėjimo galimybes suteikiamas ES, apie švietimo ir mokslo galimybes.

RUMUNIJA

- **Sėkmingų projektų/ iniciatyvų pavyzdžiai:**
  1. The Erasmus+ programa, plačiai naudojama ir smarkiai prisideda prie komunikacijos apie ES.
  2. The eTwinning Action – yra dalis Erasmus+ programos, kuri sujungia mokytojus ir studentus iš visų ES šalių, siekiant įgyvendinti projektus susijusius su ES klausimais.
  3. Europe Agenda – projektas inicijuotas Belgijoje su EK parama daugelyje ES šalių. Rumunijoje šį projektą pradėta įgyvendinti 2006 metais. Projektas skirtas vyresnių klasių moksleiviams ir veikė iki 2012 metų. Per tuos metus buvo išplatinta apie 125 000 planų moksleiviams ir apie 4000 metodinių gidų per metus mokytojams. Šie planai buvo sudaryti iš trumpų tekstų apie ES, kurie įdomūs jauniems žmonėms.
  4. Infoeuropa centras vykdo įvairias veiklas, bei atviras pamokas apie ES.
- Diplomatai lankosi mokyklose ir kalba apie ES aktualijas, taip pat dalyvauja įvairiuose renginiuose susijusiuose su ES.

AUSTRIJA

- Daugiausiai apie ES mokoma per istorijos, geografijos, ekonomikos ir kalbų pamokas. Prieš diskutuojant svarbiais ES klausimais, pirmiausiai reikia suprasti ES institucijas. Labai svarbu neignoruoti globalaus vaizdo, kai kalbama apie ES.
- Baigdami mokyklą mokiniai turėtų žinoti apie ES veikimą ir funkcijas, turi sugebėti priimti apgalvotus sprendimus susijusiu su ES (EP rinkimai) ir suprasti kitas, dalyvavimo ES galimybes.
- Mokytojai gali gauti daug informacijos internete, specialiuose puslapiuose apie ES aktualijas ir naujienas, kurios dar nėra atspausdintos vadovėliuose. Mokytojams vyksta mokymai, siekiant prisitaikyti prie naujovių ir iššūkių pamokų metu.
- Nėra vieno būdo kaip geriausiai mokytis apie ES. Daugiausiai tai priklauso nuo moksleivių amžiaus ir mokytojo. Todėl yra naudojami skirtingi mokymo būdai, pradedant nuo pagrindinių žinių įgijimo apie ES žmones pradinėse klasėse, iki ekskursijų į Briuselį vyresniems moksleiviams.
- Austrija dalyvauja “Back to school” programoje, vyksta Europos Dienos renginiai

„MOKOMĖS EUROPA MOKYKLOJE“ TYRIMAS:

- Švietimas yra nacionalinė kompetencija ir ES gali teikti tik rekomendacijas šalims narėms šioje srityje. 2013 metais Europos Komisija paskelbė tyrimą „Mokomės Europą mokykloje“ (Learning Europe at School), kuris apžvelgia įvairių ES šalių praktikas, mokant apie ES. Tyrimas parodė, kad beveik pusėje ES šalių narių švietimo politika numato mokymosi apie ES integravimą į švietimo programas. Šalyse, kur ES tiesiogiai nėra paminėta programose, ši tematika yra paliečiama mokant vaikus būti aktyviais piliečiais ir pasakojant apie demokratijos procesus. Remiantis tyrimo išvadomis, teoriškai visus ES moksleivius mokymosi mokykloje metu turėtų pasiekti žinios apie ES. Tačiau ataskaitoje pažymima, kad ne visose šalyse teisiniai įpareigojimai yra perkeltami į mokymo turinį, todėl į pateiktus faktinius duomenis reikėtų žiūrėti kritiškai.
- 2016 metais Europos Parlamentas paskelbė tyrimą apie ES mokymą mokyklose, kuris pateikė rekomendacijų apie tai kaip ir kodėl apie ES turėtų būti mokoma mokyklose ir koks yra ES vaidmuo tai įgyvendinant. Šis tyrimas buvo priimtas Parlamento ir papildytas rezoliucija dėl mokymo apie ES integravimo į švietimo programas.

ES GEROSIOS INICIATYVOS:

„eTwinning“ – tai bendruomenė Europos mokykloms. Ši programa skirta mokytojams, direktoriams, bibliotekininkams ir t.t., dirbantiems vienoje iš Europos šalių. Programos dėka, visi švietimo darbuotojai turi platformą, kurioje jie gali bendrauti, bendradarbiauti, kurti projektus, jaustis ir būti įdomiausios besimokančios bendruomenės dalimi. „eTwinning“ skatina Europos mokyklų bendradarbiavimą naudojant IT ir teikia reikiamą pagalbą ir paslaugas. Programoje dalyvauja daugiau nei 500 000 mokytojų iš 188000 mokyklų ir jau įgyvendinti 68542 projektai.

„European Movement international“ - tai tarptautinė organizacija atvira visiems politiniams, ekonominiams ir sociokultūriniais klausimams pilietinėje visuomenėje. Jos tikslas – sukurti vieningesnę ir glaudesnę Europą puoselėjant taikos, demokratijos, laisvės, solidarumo ir pagarbos pamatus.

Organizacijos nariai turi sukaukę didžiulę patirtį tobulindami ir įgyvendindami jaunimo programas, kurios atveda ES klausimus į mokyklas ir universitetus. „Europos Judėjimui“ priklauso daug sėkmingų švietimo apie ES projektų įvairiose ES šalyse: Suomijoje, Vokietijoje, Danijoje, Latvijoje, Airijoje.

IŠVADOS

- Užsienio praktikų analizė parodė, kad Lietuvoje ir analizuotose užsienio šalyse panašios institucijos įsitraukia į švietimo apie ES procesą, tačiau skiriasi koordinacijos ir bendradarbiavimo lygmuo. Lyginant su Lietuva, užsienio šalių mokykloms yra suteikiama daugiau laisvės spręsti apie dalykų mokymo būdus ir mokymo programų adaptavimą. Tai nulemia, jog nemažai iniciatyvų ar inovatyvių idėjų kyla iš mokyklos lygmens ir tampa bendra praktika. Užsienių praktikų analizė išryškino, kad Lietuvoje jau egzistuoja nemažai priemonių sėkmingai veikiančių užsienyje (pvz. e-portalai mokytojams bendrauti ir dalintis informacija, diplomatų apsilankymai mokyklose ir pan.), tačiau Lietuvoje šios priemonės nesukuria tokio pat efekto. Užsienio pavyzdžiai taip išryškino didesnį aukštesnio politinio rango pareigūnų įsitraukimą į švietimo apie ES procesą, tiesiogiai bendraujant su moksleiviams, tikslingai organizuojant diskusijas, debatus ir susitikimus.
- Pastebėjome, kad kitose šalyse mokant apie ES yra akcentuojama šalies narystė, jos vaidmuo formuojant ES politiką. Daugumoje analizuotų šalių pilietinis ugdymas yra įtrauktas į privalomų dalykų sąrašą. Jis yra dėstomas nuo pradinių klasių. Į pilietiškumo pamokas yra įtrauktas mokymas apie ES, kuris yra integruojamas palaipsniui.

GEROSIOS PRAKTIKOS IR IDĖJOS

- **Prancūzija:**

Geriausią tarpdisciplininį mokymo apie ES pavyzdį pastebėjome Prancūzijoje. Ten mokymas apie ES yra glaudžia susietas su Prancūzijos istorijos raida ir yra įdedamas į nacionalinį kontekstą. Apie ES yra pasakojama nuo pradinių klasių per kelis dalykus vienu metu – pilietinį ugdymą, istoriją ir geografiją – siekiant platesnio temos suvokimo.

- **Suomija:**

Nuo 1990 metų ES klausimai yra integruoti į privalomus istorijos ir socialinių mokslų dalykus, dėstomus vidurinėje mokykloje. Suomijoje įgyvendintas projektas Erasmus mokyklose (Erasmus in Schools) pakvietė per Erasmus programą į Suomiją atvykusius studentus lanko mokyklas ir moksleiviams pasakoti apie savo šalį, jos kultūrą ir papročius, bei požiūrį į Europą ir jos suvokimą savo šalyje. Šis projektas turi kelis pozityvius aspektus – eksponuoja ES programos Erasmus+ teikiamas galimybes moksleiviams, suteikia žinių apie ES tarpkultūriškumą, leidžia susipažinti su kitos ES šalies atstovu ir gauti žinių neįprastu, įdomiu būdu.

- **Belgija:**

Interaktyvus dialogas su Užsienio reikalų ministru. Dialogas vyksta naudojant mobiliąsias programėles, kurių pagalba moksleiviai užduoda klausimus ministru, o jis tiesiogiai į juos atsako. Dialogas organizuojamas trejus metus iš eilės ir kasmet įtraukia apie 1500 moksleivių iš įvairių Belgijos regionų.

GEROSIOS PRAKTIKOS IR IDĖJOS

- **Švedija:**

Rengiami specialūs mokymai mokytojams, kurių metu mokytojai gauna žinių apie ES ir tampa „ambasadoriais“. Šie mokytojai specializuojasi ES tematikoje ir tampa šios srities ekspertais. Seminarus planuojama įtraukti į nacionalines Švedijos mokyklų vystymo programas.

„ES minutė" (#euminuten). 2017 m. Švedijos mokyklų mokiniams prieš pat Europos dieną organizuotas konkursas. Konkurso užduotis – nufilmuoti 1 min. trukmės filmuką tema „Ką man reiškia Europos Sąjunga?“ ir patalpinti jį socialiniame tinkle Instagram. Konkurso dalyviai turėjo galimybę savo klasei laimėti 1tūkst. Eurų.

- **Malta:**

Paskutiniiais mokslo metais, istorijos pamokose ES skiriamos 4 pamokos aptarti šiems klausimams: ES susikūrimo istorija, ES tikslai, kaip Malta tapo ES nare, kaip narystė paveikė Maltą. Moksleivius siekiama išmokyti suprasti kam reikėjo ES, kaip ji vystėsi, ką ES daro dėl visų valstybių narių, suprasti Maltos ir ES santykius prieš prisijungimą ir narystės metu.

- **Airija:**

„Blue Star“ programa, kuri skirta pradinių klasių moksleiviams. Jos tikslas yra puoselėti supratimą ir žinojimą apie ES ir kaip tai veikia mūsų gyvenimus. Visi pradinių mokyklų vaikai, padedant mokytojams, skatinami būti kūrybingais ir pagalvoti apie Europą darant įvairius projektus, susietus su: istorija, geografija, kultūra ir kūrybiškumu, ES institucijomis.

AČIŪ!!!

Ieva Namavičiūtė
ieva.namaviciute@kurkl.lt
Kristina Belikova
kristina.belikova@kurkl.lt